

Tilastokeskuksen tutkijapalveluiden säännöt

Käytön ehdot ja salassapitovelvollisuus

Tilastokeskus voi luovuttaa tai antaa käyttöoikeuden tilastointitarkoituksiin kerättyihin salassapidettäviin tietoihin tieteelliseen tutkimukseen ja yhteiskuntaoloja koskevaan tilastolliseen selvitykseen. Tietoja ei saa käyttää tutkinnassa, valvonnassa, oikeudenkäynnissä, hallinnollisessa päätöksenteossa eikä muussa vastaavassa henkilöä, yritystä, yhteisöä tai säätiötä koskevan asian käsittelyssä. Tilastokeskuksen yksikötason aineistojen tutkimuskäyttö edellyttää käyttö lupaa, jonka on oltava voimassa koko aineistojen käsittelyajan. Luvanvaraisia aineistoja saa käyttää ainoastaan käyttö luvan saanut henkilö ja vain käyttö lupapäätöksessä hyväksyttyyn tarkoitukseen. Käyttö lupa myönnetään määräajaksi (enintään viideksi vuodeksi kerrallaan).

Tilastokeskus voi luovuttaa tai antaa käyttöoikeuden tilastointitarkoituksiin kerättyihin salassapidettäviin tietoihin, joista tilastoyksikön (henkilö, yritys) suoran tunnistamisen mahdollisuus on poistettu. Tilastolain (280/2004) 19 §:n nojalla tietoja iästä, sukupuolesta, koulutuksesta, ammatista sekä sosioekonomisesta asemasta voidaan luovuttaa myös tunnistetietoineen. Tilastokeskus voi luovuttaa tietoja kuolemansyistä tunnistetietoineen julkisuuslain nojalla.

Käyttö lupaa hakee hankkeen vastuullinen tutkija. Hakemuksessa haetaan käyttö lupaa kaikille hankkeen tutkijoille, joiden on tarkoitus käsitellä tai nähdä yksikötasoisia aineistoa. Käyttö luvan hakijalla on velvollisuus huolehtia siitä, että muut hankkeessa käyttö luvan saaneet ovat selvillä tietojen käyttö lupaehdoista ja noudattavat niitä. Jos käyttö luvan saanut henkilö(t) vaihtuu tai siirtyy toiseen organisaatioon, jossa tutkimusta halutaan jatkaa, on käyttö lupa päivitettävä.

Käyttö luvassa määrätään, että tietoja on käsiteltävä luottamuksellisina, eikä tietojen kohteita saa yrittää tunnistaa aineistosta. Julkistettava materiaali tulee suojata siten, että yksittäisiä henkilöitä tai yrityksiä ei voi tunnistaa. Tunnisteellisena luovutettujen tietojen (tilastolaki 19 § tai kuolemansyyn selvittämisestä koskevat asiakirjat) perusteella ei saa ottaa yhteyttä henkilöön tai hänen omaiseensa.

Jokaisen yksikötason aineistoja käsittelevän tutkijan on allekirjoitettava salassapitositoumus. Sitoumuksessa tutkija sitoutuu olemaan sivullisille ilmaiseematta tietoonsa saatuja seikkoja, joita hän on lain mukaan velvollinen pitämään salassa. Salassapitovelvoite sisältää myös kiellon oikeudettomasti käyttää omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi salassa pidettävää asiakirjaa tai tietoa.

Tietojen käyttöä koskevan salassapitovelvollisuuden, vaitiolovelvollisuuden ja hyväksikäyttökiellon rikkomisesta on säädetty

rangaistus. Näistä rikoksista rangaistus tutkijoille voi olla sakko tai enintään vuosi vankeutta. Käyttöluvan ehtojen vastainen käyttö tai sääntörikkomus vaikuttaa organisaation ja/tai tutkijan oikeuksiin jatkossa saada käyttöoikeus Tilastokeskuksen aineistoihin.

Käyttöluvan voimassaolon päättymisen jälkeen tutkijalla ei ole enää pääsyä etäkäyttöjärjestelmään ja Tilastokeskuksen ulkopuolelle luovutettu tietoaineisto on palautettava tai hävitettävä käyttöluvan voimassaolon päätyttyä. Kaikki aineistosta otetut kopiot ja välitiedostot on myös hävitettävä. Hävittämisestä on ilmoitettava Tilastokeskukselle. Salassapitovelvollisuus on voimassa myös käyttöluvan päätyttyä. Käyttöluvalle on mahdollista hakea jatkoa käyttöluvahakemuksella.

Julkaistut lopputuotteet tai niiden viitetiedot tulee lähettää Tilastokeskuksen yhteyshenkilölle. Tuloksia julkistettaessa Tilastokeskus on mainittava lähteenä.

FIONA-etäkäyttöjärjestelmä

Organisaatiotason säännöt

Muita kuin tilastolain 19 §:ssä mainittuja tietoja (ikä, sukupuoli, koulutus, ammatti, sosioekonominen asema) sekä kuolemansyytietoja tulee käsitellä Tilastokeskuksen etäkäyttöjärjestelmässä. FIONA-etäkäyttöjärjestelmässä työskentelevän tutkijan organisaatiolla tulee olla solmittuna etäkäyttösopimus Tilastokeskuksen kanssa. Sopimuksen liitteeksi on toimitettava Tilastokeskukselle selvitys etäyhteyteen liittyvistä tietosuoja- ja tietoturvakäytännöistä. Sopimuksessa määritellään organisaation etäkäyttöön liittyvistä hallinnollisista ja teknisistä asioista vastaavat yhteyshenkilöt. Yhteyshenkilöiden tulee ilmoittaa Tilastokeskukselle kaikista organisaatiossaan tapahtuvista etäkäytön kannalta olennaisista tietoturvaan tai tietosuojaan vaikuttavista muutoksista.

Henkilö, joka allekirjoittaa laitoksen/organisaation puolesta sopimuksen tutkimusaineistojen etäkäytöstä, on vastuussa laitoksella FIONA-järjestelmässä työskentelevistä tutkijoista. Hän vastaa myös siitä, että tutkijoiden työskentely tapahtuu Tilastokeskuksen hyväksymistä tiloista ja että niissä voidaan käsitellä aineistoja siten, ettei aineistojen tietosuoja vaarannu.

Aineistojen käsittely etäkäyttöjärjestelmässä

Ennen kuin tutkija voi käsitellä tutkimusaineistoa FIONA-etäkäyttöjärjestelmässä on tutkijan allekirjoitettava etäkäyttösitoumus. Etäkäyttösitoumuksessa tutkija määrittelee työskentelytavat ja -paikat sekä lupautuu noudattamaan etäkäyttötyöskentelyyn liittyviä sääntöjä.

Etäkäyttö on tarkoitettu vain aineistoon käyttöluvan saaneen tutkijan käyttöön ja sen tulee tapahtua ainoastaan etäkäyttösitoumuksessa

mainituista tiloista, joiden IP-osoite on tarkistettu ja hyväksytty Tilastokeskuksessa. Työantajan ja/tai työtilan vaihtuessa tutkijan tulee toimittaa uusi etäkäyttösitoumus. Tutkijan on sitouduttava siihen, että sekä tietokone, verkko ja työskentelytilat ovat tietoturvallisia. Mikäli hän haluaa työskennellä kotoa, tulee varmistua siitä, että työskentely voi tapahtua VPN-yhteydellä työantajan verkon kautta. Matkapuhelin, johon etäkäyttöjärjestelmään tunnistautumiseen käytettävä DuoMobile-sovellus on asennettu, tulee säilyttää huolellisesti.

Etäkäyttöjärjestelmää tulee käyttää vain käyttöluvassa mainittuun tarkoitukseen, eikä sen toimintaa saa haitata millään tavoin.

Tutkijan on huolehdittava tietosuojasta aineistonsa tutkimuskäytön ajan sekä julkaistessaan tutkimustulosteita. Aineistoa on käsiteltävä siten, ettei aineistossa oleva tieto joudu sivullisen tietoon, joten esim. ruudulla olevaa tietoa ei saa näyttää, jakaa tai kopioida (esim. kuvakaappaus tai valokuva). Suojattuja henkilö- tai yritystunnisteita ei saa kirjoittaa esim. sähköpostiviestiin. Etäkäyttöjärjestelmän näytön jakaminen etäkokouksessa (esim. Teams) ei ole sallittua tietoturvasyistä, vaikka jokaisella kokouksen osallistujalla olisi käyttö lupa aineistoon ja/tai näytöllä ei näy käyttöluvallisia yksikkötason tietoja. Etälaite on lukittava, jos sen äärestä poistutaan ja laite jää valvomatta, ja järjestelmästä tulee kirjautua ulos, kun etäyhteydellä ei enää työskennellä.

Tutkijan on pidettävä huolta siitä, että järjestelmästä ulos pyydetävissä tutkimustuloksissa ei ole yksikkötason tietoja tai mahdollisuutta niiden paljastumiseen. (esim. shnro-henkilötunnisteita). Tutkimustulosteissa (taulukot, analyysien tulokset, graafit jne) on noudatettava Tutkijapalveluiden tietosuojaan liittyviä ohjeita. Ohjelma- ja tulostiedostot kulkevat ainoastaan Tilastokeskuksen henkilökunnan kautta sähköpostitse osoitteesta tutkijapalvelut@stat.fi / mikrosimulointi@stat.fi. Tarkempia tietosuojaohjeita löytyy FIONAn tietosuojaohjeesta: https://www.stat.fi/static/media/uploads/tup/mikroaineistot/fionan_tietosuojaohjeet.pdf

Jos tutkija tai asiakas toimii vastoin etäkäytöstä tehtyjä sopimuksia tai ohjeita, etäkäyttöyhteys katkaistaan.

Käyttöoikeuden antaminen välillisesti tunnistaviin henkilötietoihin merkitsee tosiasiallisesti henkilötietojen luovuttamista ja näin ollen käyttöoikeuden haltijasta tulee tietojen osalta rekisterinpitäjä, joka vastaa henkilötietojen käsittelyä koskevien yleis- ja erityislainsäädännössä asetettuja velvoitteiden täyttämisestä.